

Sanna Sirenius

KYMENLAAKSON KÄRÄJÄOIKEUDEN
KOUVOLAN KANSLIASSA KÄSITELLYT
NETTIPETOSTAPAUKSET VUOSINA
2014-2015

Opinnäytetyö

Liiketalouden koulutusohjelma

Kesäkuu 2016

KYAMK
University of Applied Sciences

Tekijä/Tekijät	Tutkinto	Aika
Sanna Sirenius	Tradenomi	Kesäkuu 2016
Opinnäytetyön nimi		38 sivua
Kymenlaakson käräjäoikeuden Kouvolan kansliassa käsitellyt nettipetostapaukset vuosina 2014–2015		
Toimeksiantaja		
Kymenlaakson käräjäoikeuden Kouvolan kanslia		
Ohjaaja		
Lehtori Päivi Ollila		
Tiivistelmä		
<p>Nettipetoksien määrä on viime vuosina ollut kasvussa. Nettipetoksia toteutetaan useilla eri tavoilla ja uhreiksi joutuvat erilaiset ihmiset. Tämän opinnäytetyön tavoitteena on käydä läpi Kymenlaakson käräjäoikeuden Kouvolan kansliassa vuosina 2014–2015 käsiteltyjä nettipetostapauksia. Opinnäytetyö tutkii näistä petostapauksista sitä, millä eri tavoilla nettipetoksia on toteutettu. Materiaalina opinnäytetyössä käytetään käräjäoikeudesta saatuja tuomioita, joita oli yhteensä 17 kappaletta.</p> <p>Opinnäytetyön tarkoituksena on lisätä tietoisuutta nettipetoksista, niiden tekotavoista ja tekopaikoista. Tietoisuutta lisäämällä, opinnäytetyö ehkäisee joutumasta nettipetoksen kohteeksi. Opinnäytetyön menetelmänä on käytetty kvalitatiivista eli laadullista menetelmää, koska työssä tutkitaan nimenomaan tuomioiden laadullista sisältöä. Kuitenkaan käräjäoikeuden vastaajille määräämiä tuomioita ei ole verrattu keskenään, koska vastaajia tuomittiin useissa tapauksissa myös muista rikoksista.</p> <p>Tutkimuksen tuloksena selviävät nettipetoksen erilaiset tekotavat, sekä se, mitä nettipetos varsinaisesti tarkoittaa. Tulokset kuvataan tutkimusmateriaalin jäsentelyn kautta tekotapoja ja tekopaikkoja kuvaillen. Opinnäytetyöstä voidaan päätellä, että nettipetoksia tehdään useammalla eri tavalla ja käytännössä niitä yhdistää vain se tekijä, että petokset toteutetaan jollakin tavalla internetiä hyväksi käyttäen.</p>		
Asiasanat		
petos, nettipetos, rikoslaki, tunnusmerkistö		

Author (authors)	Degree	Time
Sanna Sirenius	Bachelor of Business Administration	June 2016
Thesis Title		38 pages
Internet fraud cases dealt in Kymenlaakso District Courts department of Kouvola in 2014 and 2015.		
Commissioned by		
Kymenlaakso District Courts department of Kouvola		
Supervisor		
Päivi Ollila, Senior Lecturer		
Abstract		
<p>The number of internet frauds has been growing in the past years. Internet frauds are executed in different ways and the victims, of these frauds, differ. The objective of this thesis is to go through internet fraud cases dealt in Kymenlaakso District Courts department of Kouvola in the years 2014 and 2015. Using these fraud cases, the research studies how they are executed. Materials of the thesis are decisions obtained from the District Court, of which there are in total 17 copies.</p> <p>The Purpose of the thesis is to increase awareness of internet frauds, the ways they are executed and places of execution. By increasing awareness, the thesis prevents from becoming a target of internet fraud. The used method for this thesis is qualitative, because the thesis investigates particularly the qualitative content of the court decisions. However, the sentences ordered by the District Court for the defendants are not compared to each other, because in many cases the defendants were also sentenced for other crimes as well.</p> <p>As a result the research has discovered different ways of executing internet fraud, as well as, what internet fraud actually means. The results are portrayed through outlining of the research material describing the ways and places of execution. The thesis concludes that internet frauds are made in multiple ways and there is only one thing in common for all the cases: the frauds are carried out by using the internet.</p>		
Keywords		
fraud, internet fraud, criminal law, essential elements		

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	5
2	TUTKIMUSKYSYMYS	5
3	TUTKIMUSMENETELMÄ	6
3.1	Menetelmän valinta.....	6
3.2	Aineistonkeruu ja analysointi	7
4	PETOKSESTA RIKOSLAISSA	8
4.1	Tunnusmerkistö	9
4.2	Petos	10
4.3	Lievä petos	11
4.4	Törkeä petos.....	12
4.5	Erehdyttämisen tyyppejä	13
5	ERILAISIA PETOSTYYPPEJÄ	15
5.1	Vakuutuspetos	16
5.2	Veropetos	16
5.3	Luottamusaseman väärinkäyttö	18
5.4	Työeläkemaksuvakuutuspetos.....	19
6	NETTIPETOS	20
7	NETTIPETOSJUTUT KYMENLAAKSON KÄRÄJÄOIKEUDESSA	23
7.1	Verkkokaupasta tilaaminen.....	24
7.2	Osto- ja myyntipalstan käyttö.....	29
7.3	Nettihuutokaupan ym. käyttö	30
7.4	Tekopaikat	33
7.5	Petosten vakavuuden arviointi	34
8	JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA	35
	LÄHTEET	38

1 JOHDANTO

Maailman historiassa on aina huijattu ja erehdytetty ihmisiä, sen tekotapa on vain aikojen saatossa muuttunut. Internetin tulo vaikutti ihmisten väliseen kanssakäymiseen. Internetin välityksellä on helppoa esimerkiksi kasvottomasti ilmaista omia mielipiteitä. Tietyntyylinen kasvottomuus tai tunnistamattomuus on mielestäni vaikuttanut myös rikosten tekemiseen ja etenkin nettipetosten tekemiseen.

Nettipetokset ovat yleistyneet viime vuosina huomattavasti. Tähän on varmasti vaikuttanut yhteiskunnan digitalisoituminen ja lisääntynyt internetin käyttö. Nettipetosten yleistyminen on nähtävissä sivulla yhdeksän taulukosta 1. Käytännössä katsoen jokaisesta kotitaloudesta löytyy tietokone ja internetyhteys, vähintäänkin älypuhelin internetyhteydellä. Internetiä käytetään tänä päivänä kasvavassa määrin arkipäiväisten tarpeiden täyttämiseen, kuten vaatteiden, elektroniikan tai vaikkapa ruoan hankkimiseen.

Kenties nettipetoksen tekemiseen ajaa nykyinen huono talous- ja työllisyystilanne, vai tehdäänkö nettipetoksia sen helppouden takia? Tämä sai minut pohtimaan sitä, millä tavalla tällaisen nettipetoksen voi toteuttaa. Itse en ole joutunut petoksen uhriksi enkä muista, että kukaan lähipiiristäniäkään olisi. Tästä minulle heräsikin kysymys: miten nettipetoksia tehdään?

2 TUTKIMUSKYSYMYKSIÄ

Opinnäytetyön tarkoituksena on olla tietoa antava selvitys siitä, mitä erilaisia nettipetoksia Kymenlaakson käräjäoikeuden Kouvolan kansliassa on käsitelty vuosina 2014–2015. Opinnäytetyön tarkoituksena on myös antaa selvitys siitä, miten nämä petokset on toteutettu. Tutkimukseni tulee lisäämään tietoisuutta nettipetoksista yleisesti. Tutkimuksen tavoitteena on valaista, miten eri tavoin niitä nettipetoksia, joita Kymenlaakson käräjäoikeuden Kouvolan kansliassa on käsitelty vuosina 2014–2015, on toteutettu.

Tulen myös käymään läpi, minkälaisia tuomioita käräjäoikeus on näistä petoksista langettanut sekä käyn läpi petoksen eri muotojen (petos, lievä petos, törkeä petos) tunnusmerkistöt. Tuomioita ei voi suoraan verrata toisiinsa, koska osassa tapauksista vastaajia on syytetty myös muista

rikoksista kuin petoksesta. Tutkimukseni voi myös auttaa lukijaansa tunnistamaan nettipetoksen ja parhaimmassa tapauksessa jopa ehkäistä joutumasta sen uhriksi.

Opinnäytetyön tavoitteena on hallituksen esitysten ja oikeuskirjallisuuden avulla selvittää petoksen eri muodot ja käräjäoikeuden nettipetostuomioiden kautta tutkia, millä tavalla kyseisiä petoksia on toteutettu. Tutkimuksessani käyn läpi rikoslain 36. luvussa säädetyt petoksen muodot, lievä petos, petos ja törkeä petos, sekä niiden tunnusmerkit. Kun olen määritellyt petoksen eri muodot, vertaan niitä Kymenlaakson käräjäoikeuden Kouvolan kansliassa vuosina 2014–2015 käsiteltyihin nettipetosjuttuihin. Tutkimuskysymykseni on: millä tavalla niitä nettipetoksia on toteutettu, joita on käsitelty Kymenlaakson käräjäoikeuden Kouvolan kansliassa vuosina 2014–2015.

3 TUTKIMUSMENETELMÄ

3.1 Menetelmän valinta

Toisin kuin kvantitatiivisessa tutkimuksessa, kvalitatiivisessa tutkimuksessa tutkitaan asioita, joita ei voi mitata määrällisesti. Tutkijan tavoitteena on tutustua tutkimuskohteeseen mahdollisimman hyvin, kokonaisvaltaisesti. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2010, 161.) Kvalitatiivisessa tutkimuksessa on tarkoitus ymmärtää tutkittavaa kohdetta tai ilmiötä.

Opinnäytetyöni tutkimusmenetelmä on kvalitatiivinen eli laadullinen. Tähän olen päätenyt sen perusteella, että en ole tekemässä opinnäytetyöni tuloksena opasta tai muuta tuotetta ja tutkin nimenomaan nettipetostuomioiden sisällöllistä laatua ja tarkemmin sitä, millä tavalla petokset on toteutettu.

Kvalitatiivista tutkimusta on hankala määritellä. Tämä johtuu siitä, ettei kvalitatiivisella tutkimusmenetelmällä ole esimerkiksi pelkästään siihen päteviä teorioita. (Metsämuuronen 2006, 83.) Opinnäytetyöni aihe olisi mahdollistanut myös kvantitatiivisen tutkimusmenetelmän käyttämisen. Olisin voinut laajentaa vuosiväliä ja tehdä Kymenlaakson käräjäoikeuden Kouvolan kansliassa käsiteltyjen nettipetostapauksien tuomioista vaikkapa tilastoja. Valitsin kuitenkin menetelmäkseni kvalitatiivisen, koska tutkin opinnäytetyössäni

nettipetostuomioiden laadullista sisältöä ja sitä, kuinka nämä petokset on toteutettu.

Kvalitatiivinen tutkimus etenee suunnittelusta tiedonkeruuseen ja sen jälkeen analyysistä tulkintaan. Yleisesti kvalitatiivisessa tutkimuksessa tiedonkeruumenetelmiksi on määritelty havainnointi, haastattelu ja kirjalliset lähteet. (Kananen 2010, 36.) Tämän tyyppisessä tutkimuksessa tiedonkeruumenetelmät voidaan jakaa kahteen ryhmään: sekundaarisiin ja primaarisiin. Primaarisia menetelmiä ovat havainnointi, haastattelut ja kyselyt. (Kananen 2014, 64).

Käytän työssäni laadullisen tutkimuksen sekundaarisia tiedonkeruumenetelmiä, joita ovat erilaiset dokumentit kuten esimerkiksi kirjat, muiden tekemät tutkimukset ja tilastot (Kananen 2014, 64). Omassa työssäni tällaisia sekundaarisia tiedonkeruumenetelmiä ovat Kymenlaakson käräjäoikeuden Kouvolan kansliassa käsitellyt nettipetosjutut vuosilta 2014 ja 2015. Käräjäoikeudesta saamani aineiston lisäksi käytän muita aiheesta löytämiäni opinnäytetöitä sekä lehtiartikkeleita. Käyttämäni tiedonkeruumenetelmä tekee opinnäytetyöstäni ns. kirjoituspöytä tutkimuksen.

En valinnut tutkimukselleni tutkimusmenetelmää, vaan tutkimus valitsi menetelmän. Työssäni tutkin käräjäoikeuden päätösten laadullista sisältöä, eikä menetelmänä olisi tällaisessa lähestymistavassa voinut olla mikään muu. Tutkimus on toistettavissa, mutta tutkimukseen vaikuttaa tutkijan mielenkiinnon kohteet sekä omat intressit. Näin ollen eri tutkija saisi tutkimuksesta erilaisen tuloksen. Kun tutkimuksen tavoitteena on selvittää, millä tavalla nettipetoksia on toteutettu, on menetelmän oltava kvalitatiivinen, jos aiotaan saada kyseiseen kysymykseen vastaus.

3.2 Aineistonkeruu ja analysointi

Opinnäytetyöni aiheeksi valitsin petokset. Petokset olisivat olleet liian laaja aihe, joten sitä täytyi rajata. Sovimme ohjaajani kanssa, että rajaan aiheeni nettipetoksiin. Aihetta tarvitsi rajata edelleen, ja päädyin siihen, että käsittelen tapauksia joltakin tietyltä vuosiväliltä. Jotta saisin työhöni sopivan määrän aineistoa, oli vuosivälin valinta tehtävä harkiten. Tässä kohtaa olin yhteydessä Kymenlaakson käräjäoikeuden Kouvolan kanslian kärjäsihteeri Kaija

Pätyseen ja selvitin, minkä verran nettipetostapauksia käräjäoikeudessa on käsitelty vuosina 2014 ja 2015. Tapauksien lukumäärä osoittautui sopivaksi. Näin ollen opinnäyteyöni aineisto rajautui käräjäoikeudessa vuosina 2014–2015 käsiteltyihin nettipetosjuttuihin. Osa tapauksista on voinut rajautua pois riippuen siitä, miten tapaukset on haettu käräjäoikeuden tietokannasta. Lisäksi on mahdollista, että tapauksia on voinut tulla lisää sen jälkeen kun olen noutanut aineistoni käräjäoikeudesta.

Opinnäytetyössäni tutkin Kymenlaakson käräjäoikeudessa vuosina 2014–2015 käsiteltyjä nettipetostapauksia eli sitä, millä tavalla kyseiset rikokset on toteutettu. Analysoin aineistoani luokittelun avulla. Selvitin, voiko tapaukset jakaa eri luokkiin tekotavan mukaan. Onko kyseessä esimerkiksi ns. osto- ja myyntihuijaus, huijausviesti tai onko jonkun toisen henkilötiedoilla tilattu tavaraa. Selvitin myös, ovatko tapaukset jaettavissa petoksiin, lieviin petoksiin ja törkeisiin petoksiin. Näiden vaiheiden jälkeen tutkin tapauksista rikosten toteutustapoja. Millä tavoilla rikokset on toteutettu ja onko eri tapausten tekotapojen välillä yhtäläisyyksiä.

Jaottelen tapauksia myös rikoksentekijöiden mukaan esimerkiksi niin, onko joissakin tapauksissa sama tekijä tai erottuuko joku tekijöistä muista tapauksista? Selvitän myös konkreettisesti tuomiolauselmissä tuomittujen rikosten määrän ja vakavuuden.

4 PETOKSESTA RIKOSLAISSA

1900-luvulla rikoslain petoksia käsittelevien lukujen petossäännöksiä on jouduttu tarkentamaan. Hallituksen esitys vuodelta 1972 sisälsi ensimmäisen uudistuksen vuonna 1889 säädetyin rikoslain 36. lukuun (Lappi-Seppälä, Hakamies, Koskinen, Majanen, Melander, Nuotio, Nuutila, Ojala & Rautio 2013). Sodan jälkeisen yhteiskunnan elintason ja varallisuuden kasvamisen ja sitä myötä myös erilaisten varallisuusrikosten lisääntyminen aiheuttivat tarpeen uudistukselle (HE 23/1972). Ei voitu puhua enää pelkästään petoksesta ja väärennyksestä, vaan petostapoja täytyi määritellä uudelleen erilaisten uusien petosrikosten takia.

Hallituksen esityksessä 23/1972 puhutaan rikoslain 36. luvun 1. §:stä omaisuuden vaihdantaa suojaavana säännöksenä. Tänä päivänä rikoslain 36.

luvun 1. §:ssä puhutaan oikeudettomasta taloudellisesta hyödystä. 70-luvun hallituksen esityksessä on mielestäni vahvasti vaikutelma maataloudesta elävästä yhteiskunnasta.

Kun yhteiskunta muuttuu, muuttuvat myös rikokset. Liikenne rikokset ovat tilastoissa yleisimpiä, ja niistä seuraavana ovat omaisuusrikokset.

Yhteiskunnan kehittyessä rikosten määrä on myös kasvanut. 1900-luvun loppupuolen yhteiskunnan teollistuminen kasvatti rikosten määrää viisinkertaisesti. (Lappi-Seppälä, Hakamies, Koskinen, Majanen, Melander, Nuotio, Nuutila, Ojala & Rautio 2013.) Poliisin tietoon tulleiden petosten määrä on kasvanut edellisessä vajaan kymmenessä vuodessa lähes kaksinkertaiseksi, kuten voimme nähdä taulukosta 1, joka on laskettu Tilastokeskuksen luvuista (Rikollisuustilanne 2014 (2015), 122).

	2005	2006	2007	2008	2009
Petos, lievä petos (RL 36:1 ja 3)	11 460	11 690	12 929	15 099	16 429
Törkeä petos (RL 36:2)	923	923	703	953	985
Yhteensä	12 383	12 509	13 632	16 052	17 414
Muutos %	+8%	+1%	+8%	+18%	+8%

	2010	2011	2012	2013	2014
Petos, lievä petos (RL 36:1 ja 3)	14 903	16 645	19 894	21 735	22 164
Törkeä petos (RL 36:2)	957	1 149	1 052	1 100	1 351
Yhteensä	15 860	17 794	20 946	22 835	23 515
Muutos %	-9%	+12%	+18%	+9%	+3%

Taulukko 1. Petosrikosten kasvu 2005–2014 (Rikollisuustilanne 2014 (2015), 122)

Ostaminen, myyminen ja palveluiden käytön lisääntyminen internetin välityksellä ovat vaikuttaneet petosrikosten kasvuun. Taulukosta voidaan nähdä, että petosrikokset ovat kasvaneet vuodesta 2005 lähtien, lukuun ottamatta vuoden 2010 yhdeksän prosentin laskua edelliseen vuoteen.

4.1 Tunnusmerkistö

Jotta voidaan tunnistaa petoksia, täytyy tuntea petoksen tunnusmerkistö. Lisäksi täytyy käsitellä petoksen, lievän petoksen ja törkeän petoksen

tunnusmerkistö ja se, kuinka nämä muodot määritellään. Tunnusmerkistö auttaa tunnistamaan petoksen eri muodot. Rikoksen tunnusmerkistö mahdollistaa yhdenvertaisuusperiaatteen toteutumisen, jota viranomaisen on edistettävä omalla toiminnallaan (Yhdenvertaisuuslaki 30.12.2014/1325).

Yhdenvertaisuusperiaate

Yhdenvertaisuusperiaate käsitellään perustuslain 6. §:ssä. Se tarkoittaa sitä, että jokainen on yhdenvertainen lain edessä ja jokaista tulee kohdella samalla tavalla sellaisissa tilanteissa, jotka vastaavat toisiaan. Ketään ei saa asettaa eriarvoiseen asemaan esimerkiksi iän, sukupuolen tai uskonnon perusteella ilman perusteltua syytä. (Perustuslaki 11.6.1999/731.)

Yleinen tunnusmerkistö

Rikoksen tunnusmerkistö jaetaan kahteen ryhmään, yleiseen tunnusmerkistöön ja erityiseen tunnusmerkistöön. Yleisellä tunnusmerkistöllä tarkoitetaan niitä asioita, jotka pätevät rikoksiin yleisesti ja koskevat kaikkia rikoksia. Rikoksen yleisen tunnusmerkistön perustuksiin kuuluvat tekijän syyllisyyden osoittava teko, tällaisen teon oikeudenvastaisuus sekä teon erityisen tunnusmerkistön täytyminen. (Lappi-Seppälä ym. 2013.) Rikoksien erityiset tunnusmerkistöt on määritelty eri rikoslajien yhteydessä.

4.2 Petos

Joka, hankkiakseen itselleen tai toiselle oikeudetonta taloudellista hyötyä taikka toista vahingoittaakseen, erehdyttämällä tai erehdystä hyväksi käyttämällä saa toisen tekemään tai jättämään tekemättä jotakin ja siten aiheuttaa taloudellista vahinkoa erehtyneelle tai sille, jonka eduista tällä on ollut mahdollisuus määrätä, on tuomittava petoksesta sakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi. (Rikoslaki 19.12.1889/39.) Ensimmäisessä momentissa säädetään erehdyttämispetoksesta, jossa vastapuoli erehdytetään sopimukseen tai suoritukseen sopimussuhteessa tai sen ulkopuolella. Tällaisessa tapauksessa petoksen tunnusmerkkejä on määritelty viisi kirjassa Rikosoikeus:

erehdyttäminen tai erehdyksen hyväksi käyttäminen, toiselle siitä aiheutuva erehdys, erehdyksen vallassa suoritettu määräämistoimi ja siitä aiheutunut

vahinko. Viides tunnusmerkki liittyy petoksen tarkoitukseen: petos tehdään yleensä hyötymistarkoituksessa, mutta myös vahingoittamistarkoituksessa tehty petos on säädetty rangaistavaksi. (Lappi-Seppälä ym. 2013.)

Petoksen tunnusmerkistössä avainasemassa on erehdyttäminen ja sillä aiheutettu taloudellinen tai muu vahinko. Petoksesta tuomitaan tekijälle sakkoa tai enintään kaksi vuotta vankeutta. Jo petoksen yritys on rangaistava teko. (Lappi-Seppälä ym. 2013.)

4.3 Lievä petos

Lievästä petoksesta säädetään rikoslain 36 luvun 3 §:ssä. Jotta voidaan määritellä, onko petos lievä, täytyy tarkastella rikoksen uhrille aiheutuneen rahallisen tai muun vahingon sekä tekijän tavoitteleman hyödyn määrää. Jos rahallisen vahingon määrä ja tavoiteltu hyöty ovat vähäisiä, petos katsotaan lieväksi. Tällaisesta petoksesta tuomitaan rikoksentekijälle sakkoja. (Rikoslaki 36 luku 3 §.) Pelkästään lievän petoksen yritys ei ole rangaistava teko.

Useimmiten lieviä petoksia ovat niin sanotut palvelupetokset. Tällainen on esimerkiksi taksilla matkustaminen aikomatta maksaa siitä. Myös muiden vastaavien palveluiden hyväksikäyttäminen, kuten hotellin tai ravintolan, niistä maksamatta, on palvelupetos. (Lappi-Seppälä ym. 2013.) Kouvolan hovioikeuden antamassa tuomiossa (Kouvolan HO 08.12.2009 1207) mainitaan ainakin maksuvälinepetoksista niin, että maksuvälinepetos voidaan katsoa lieväksi, jos aiheutetun vahingon määrä jää alle 500 euroon.

Lievänä petoksena pidetään myös sosiaaliavustuspetosta, edellyttäen että väärin perustein saadun avustuksen määrä on vähäinen. Tällaisissa tapauksissa se, että avustuksen hakija ilmoittaa tietonsa väärin, katsotaan petokseksi. Pelkästään harhaanjohtavan tiedon ilmoittamista ei kuitenkaan aina katsota petokseksi, koska avustuksen myöntäjän tulee tällaiseen varautua. Mielenkiintoista on myös se, että tietojen salaamista ei pidetä avustusta haettaessa petoksena. Jos avustuksen myöntäjä ei tietoja ole erikseen kysynyt, niitä ei tarvitse kertoa. (Lappi-Seppälä ym. 2013.)

Kirjassa Rikosoikeus sanotaan, että vuoden 1990 hallituksen esityksessä rikoslain uudistamiseksi ehdotettiin palvelupetokselle omaa säännöstä.

Lakivaliokunta kuitenkin poisti säännöksen, koska säännös olisi kriminalisoinut liian laajasti ja aiheuttanut päällekkäisyyttä petoksen tunnusmerkistön kanssa. (Lappi-Seppälä ym. 2013.)

4.4 Törkeä petos

Törkeästä petoksesta säädetään rikoslain 36 luvun 2 §:ssä. Laissa törkeän petoksen määrittelylle on lueteltu neljä kohtaa: *tavoitellaan huomattavaa hyötyä, aiheutetaan huomattavaa tai erityisen tuntuva vahinkoa, rikos tehdään käyttämällä hyväksi vastuulliseen asemaan perustuvaa erityistä luottamusta tai rikos tehdään käyttämällä hyväksi toisen erityistä heikkoutta tai muuta turvatonta tilaa*. Jos petos katsotaan kokonaisuutena törkeäksi, tekijä tuomitaan vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään neljäksi vuodeksi vankeuteen. Pelkästään törkeän petoksen yritys on rangaistava teko. (Rikoslaki 36 luku 2 §.)

Törkeässä petoksessa huomattavana hyötynä pidetään tuhansien eurojen etua. Tarkkoja euromääriä ei voida antaa, vaan jokainen tapaus täytyy käsitellä erikseen, mutta summa on vaihdellut 7 000–14 000 eurossa. Aiheutetun vahingon määrä voi kuitenkin olla uhrin näkökulmasta huomattava, vaikka euromääräisesti kyseessä ei olisikaan suuri rahasumma. (Lappi-Seppälä ym. 2013.)

Petosrikoksesta tekee törkeän myös sen tekotapa. Esimerkiksi luottamusasemassa olevan henkilön tulee olla tietenkin luotettava. Jos petosrikoksen tekijä käyttää tällaista asemaa hyväkseen, on teko törkeä. Myös psyykkisesti tai fyysisesti sairaaseen kohdistettu petos katsotaan törkeäksi. (Lappi-Seppälä ym. 2013.)

Esimerkkitapaus

Halusin ottaa tähän esimerkin törkeän petoksen arvioimisesta. Se auttaa hahmottamaan niitä tekijöitä, jotka vaikuttavat petoksen törkeyden arviointiin. Valitsin Korkeimman oikeuden ennakkoratkaisun, joka on annettu kesällä 2015 (KKO 2015:52).

Tapauksessa oli kyse siitä, että vastaaja ei ollut ilmoittanut kansaneläkelaitokselle kahteen ja puoleen vuoteen tulojaan tai

työllistymistään ja näin ollen hänelle oli maksettu asumistukea 10 079,83 euroa liikaa. Arviointi kohdistui siihen, onko kyseessä törkeä petos, ja lisäksi arvioitiin rangaistuksen mittaamista. Käräjäoikeus oli tuominnut asiassa niin, että kyseessä ei olisi törkeä petos inhimilliset tekijät ja kokonaisuus huomioon ottaen. Käräjäoikeus oli tuominnut vastaajan petoksesta 60 päiväsakon rangaistukseen. Hovioikeus oli katsonut, että teko olisi törkeä tavoitellun hyödyn määrä ja kansaneläkelaitoksen toistuva erehdyttäminen huomioon ottaen. Hovioikeus tuomitsi vastaajan törkeästä petoksesta kuuden kuukauden ehdolliseen vankeusrangaistukseen. (KKO 2015:52.)

Koska huomattavan hyödyn tavoittelu löytyy ankaroittamisperusteena myös muista rikoslain luvuista, oli huomattavaa hyötyä arvioitava muiden tapausten kautta niin, että kyseisen tunnusmerkin arviointi on samanlaista kaikissa vastaavissa rikoksissa. Tämä myös edisti yhdenvertaisuusperiaatteen toteutumista. Eniten Korkeimman oikeuden päätökseen vaikutti ennakkoratkaisu KKO 2007:102. Siinä ratkaisussa oli kyse veropetoksesta, jossa ajalta 1998–2001 saatua 14 570,89 euron suuruista hyötyä ei pidetty huomattavana. Näin ollen Korkein oikeus ei pitänyt myöskään ratkaisussaan KKO 2015:52 vastaajan saamaa 10 079,83 euron suuruista hyötyä huomattavana eikä petosta katsottu törkeäksi. Korkeimman oikeuden tuomiolauselmasta ilmenee, että hovioikeuden tuomiota muutettiin. Tuomiossa vastaaja tuomittiin törkeän petoksen sijaan vain petoksesta kolmen kuukauden ehdolliseen vankeusrangaistukseen. (KKO 2015:52.)

4.5 Erehdyttämisen tyyppejä

Petokselle tunnusomaista on erehdyttäminen, ja se tarkoittaa sitä, että annetaan jollakin tavalla virheellistä tietoa jostakin asiasta, annetaan tahallaan toisen ymmärtää asia väärin tai ei korjata vääriä käsityksiä. Erehdyttämisen tyyppejä on erilaisia, ja erehdyttäminen voi kohdentua erilaisiin kohteisiin. Erehdyttämisen tyyppi ilmenee sen mukaan, mistä on erehdytetty. (Lappi-Seppälä ym. 2013.)

Myyntikohteen laatu

Myyjä voi erehdyttää ostajaa myyntikohteen laadusta. Se voi ilmetä esimerkiksi niin, että myyjä antaa ostajan ymmärtää myytävässä tuotteessa

olevan jotain sellaisia ominaisuuksia, joita siinä ei todellisuudessa ole. Jo pelkästään tuotteen myyminen voi olla erehdyttämistä esimerkiksi sellaisessa tilanteessa, jossa myynnin kohde ei todellisuudessa ole edes ollut myyjän omaa omaisuutta. Myymällä jotakin myyjä antaa käsityksen siitä, että hän omistaisi myynnin kohteen. (Lappi-Seppälä ym. 2013).

Petossäännöstä voidaan soveltaa myös sellaisissa tilanteissa, missä myyntikohteesta on jätetty kertomatta negatiiviset piirteet ja korostettu vain positiivisia tai kyseessä on selkeästi virheellinen tieto. Myyjän ei kuitenkaan ole kiellettyä ilmaista omaa näkemystään esimerkiksi kaupan edullisuudesta, vaikka sille ei olisi mitään todellista perustetta, kunhan kehuminen ei ole liioiteltua. (Lappi-Seppälä ym. 2013).

Tilauspetos

Tilauspetoksissa erehdyttäminen yleisimmin koskee ostajan maksukykyä tai -halukkuutta. Tilauspetos tyypillisesti toteutetaan tilaamalla tuotteita tai palveluja niin, ettei tilaajalla ole ollut aikomusta maksaa tilaustaan. Petokseksi katsotaan myös sellainen tilanne, jossa ostaja tietää olevansa maksukyvytön kauppaa tehdessään. Mielenkiintoista on se, että jos maksuvälineenä on käytetty huonosti väärennettyä rahaa, sitä ei välttämättä voida pitää rahanväärennyksenä, vaan se voidaan katsoa petokseksi. (Lappi-Seppälä ym. 2013).

Luottopetos

Luottopetokseen liittyy, samoin kuin tilauspetokseen, maksukykyyn tai -haluun liittyvä erehdyttäminen. Luottopetoksessa lainan hakija siis erehdyttää lainan antajaa eli pankkia ja mahdollisesti takaajaa uskomaan esimerkiksi hakijan maksukykyyn tai vakuuksien arvoon. Rangaistavaa teosta tulee silloin, kun hakija kysyttäessä antaa suoraan väärää tietoa siitä, mikä hänen ansiotasonsa on tai millaisia ovat hänen varallisuutensa ja velkansa. (Lappi-Seppälä ym. 2013.)

Mainittavaa on se, että luottopetokseksi katsotaan myös erehdyttäminen luoton käyttötarkoituksessa. Luoton hakija on siis voinut väittää, että luotto on tarkoitus käyttää vaikkapa elinkeinonharjoittamiseen, vaikka se on todellisuudessa ollut tarkoitus käyttää johonkin muuhun. Näin ollen luoton antajan käsitys luoton hakijan maksukyvyistä voi vääristyä, mikä voi johtaa

petostunnusmerkistön täyttymiseen. Kuitenkin jotta tekijä voitaisiin tuomita petoksesta, on täytynyt luoton hakijalla olla jo luoton nostamisen hetkellä tarkoitus käyttää luotto muuhun tarkoitukseen, kuin minkä hän on ilmoittanut. (Lappi-Seppälä ym. 2013.)

Prosessipetos

Prosessipetos kohdistuu viranomaiseen. Siinä viranomaista erehdytetään tekemään sellainen päätös, joka taloudellisesti suosii tai vahingoittaa jotakin osapuolta. Jos viranomainen erehdyttynä tekee sellaisen päätöksen, joka on asianosaisen kannalta edullisempi kuin mihin tämä olisi oikeutettu, katsotaan petos täytyneeksi. Tällainen tapahtuu esimerkiksi niin, että rikoksen asianomistaja valehtelee jostakin rikokseen liittyvästä olosuhteesta tai vaatii takavarikosta hänelle kuulumatonta omaisuutta väittäen sitä omaksi. Mainituksi petokseksi katsotaan myös tilanne, jossa asia on sovittu tuomioistuimen ulkopuolella, mutta asianosainen salaa sovinnon ja hakee yksipuolista tuomiota. (Lappi-Seppälä ym. 2013.)

Viranomaiselle ei saa antaa vääriä tietoja tai johtaa tarkoituksella harhaan. Jos henkilö hankkii itselleen maksuttoman oikeudenkäynnin ilmoittamalla tulo- ja varallisuustietonsa väärin, syyllistyy hän prosessipetokseen. Myös asianajaja voi syyllistyä prosessipetokseen syyllistymällä kaksoislaskutukseen. Asianajaja yrittää tällaisessa tapauksessa vaatia vastapuolelta esimerkiksi kuluja, joita hänelle ei todellisuudessa ole aiheutunut. (Lappi-Seppälä ym. 2013.)

5 ERILAISIA PETOSTYYPPEJÄ

Olen valinnut käsiteltäviksi petostyypeiksi vakuutuspetoksen, veropetoksen, luottamusaseman väärinkäytön sekä työeläkemaksuvakuutuspetoksen. Tyyppinä mainitsemani petokset poikkeavat toisistaan, ja tämä auttaa hahmottamaan petoksen luonnetta rikoksena. Vakuutuspetoksessa ja veropetoksessa on vahvasti kyse erehdyttämisestä, ja siitä syystä olen valinnut juuri nämä petostyypit mukaan erilaisten petostyyppien kuvaamiseen. Luottamusaseman väärinkäytössä ja työeläkemaksuvakuutuspetoksessa kyseessä on sellaisen henkilön epärehellisyys tai tehtävien laiminlyönti, jonka tulisi kuitenkin olla luotettava. Petoksen arvioinnissa rikoksena

avainasemassa on erehdyttäminen ja taloudellisen tai muun vahingon aiheuttaminen.

5.1 Vakuutuspetos

Vakuutuspetoksesta säädetään rikoslain 36. luvun 4. §:ssä seuraavasti: *Joka hankkiakseen itselleen tai toiselle oikeudettoman vakuutuskorvauksen sytyttää tuleen palovakuutetun omaisuuden, on tuomittava, jollei hän lisäksi vakuutuskorvauksen saamiseksi syyllisty samaa omaisuutta koskevaan petosrikokseen tai sellaisen rikoksen yritykseen, vakuutuspetoksesta sakkoon tai vankeuteen enintään yhdeksi vuodeksi.*

Vakuutuspetoksessa on siis kyse palovakuutetun omaisuuden vahingoittamisesta polttamalla ja siten oikeudettoman edun tavoittelemisesta vakuutusyhtiötä erehdyttämällä. Vakuutuspetoksesta tulee petosrikos siinä vaiheessa, kun vakuutuksenottaja tekee vahinkoilmoituksen vakuutusyhtiölle. Siihen asti sovelletaan vakuutuspetossäännöstä. Kuitenkin omaa vakuutettua omaisuutta saa vahingoittaa, kätkeä tai hävittää, eikä sitä yleisesti pidetä rikoksena. Vakuutuspetoksen yritys ei ole rangaistavaa. (Lappi-Seppälä ym. 2013.)

Vakuutuspetoksen tahallisuus edellyttää, että tekijä on tiennyt omaisuuden olleen palovakuutetun ja on tavoiteltu oikeudetonta etua. Vakuutuksenottaja voi syyllistyä vakuutuspetokseen ja tuhotyön yllytykseen, jos hän erehdyttää jotakin toista polttamaan vakuutetun omaisuuden. Tällöin erehdytetty henkilö syyllistyy tuhotyöhön, edellyttäen että hän ei ole tiennyt tekonsa varsinaista tarkoitusta, eli vakuutuspetosta. Sellaisessa tilanteessa, jossa sekä vakuutuksenottaja että omaisuuden polttaja molemmat tietävät tekonsa tarkoituksen, tuomitaan polttaja tekijänä ja vakuutuksenottaja yllyttäjänä vakuutuspetokseen ja tuhotyöhön. (Lappi-Seppälä ym. 2013.)

5.2 Veropetos

Veropetoksesta säädetään rikoslain 29. luvun 1. §:ssä seuraavasti: *Joka*

- 1) *antamalla viranomaiselle verotusta varten väärän tiedon veron määräämiseen vaikuttavasta seikasta,*
 - 2) *salaamalla verotusta varten annetussa ilmoituksessa veron määräämiseen vaikuttavan seikan,*
 - 3) *veron välttämistarkoituksessa laiminlyömällä verotusta varten säädetyn velvollisuuden, jolla on merkitystä veron määräämiselle, tai*
 - 4) *muuten petollisesti,*
- aiheuttaa tai yrittää aiheuttaa veron määräämättä jättämisen tai sen määräämisen liian alhaiseksi taikka veron aiheettoman palauttamisen, on tuomittava veropetoksesta sakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi.*

Yleisin veropetoksen tekomuoto on väärän tiedon antaminen, josta kerrotaan rikoslain 29. luvun 1. §:n 1 kohdassa. Tällaista väärän tiedon antamista voi olla esimerkiksi verotettavan tulon ilmoittaminen todellista pienemmäksi tai vähennyskelpoisen menon ilmoittaminen todellista suurempana. Koska tällaiset tiedot voidaan ilmoittaa myös muulla tavalla kuin suoraan veroviranomaiselle, ei rangaistavuus edellytä, että tiedot olisi annettu suoraan. Henkilön voidaan siis katsoa syyllistyneen veropetokseen, vaikka hän olisi antanut tiedot esimerkiksi postin välityksellä. (Lappi-Seppälä ym. 2013.)

Tietoja voidaan myös salata, ja tästä säädetään rikoslain 29. luvun 1. §:n 2 kohdassa. Tietojen salaaminen eroaa väärän tiedon antamisesta niin, että on jätetty kokonaan ilmoittamatta jokin tulo- tai varallisuuslaji. Salaamiseksi katsotaan myös tietojen antaminen epätäydellisinä. Verotarkastajalle ei tarvitse kertoa sellaisia verotukseen vaikuttavia tietoja, joita tarkastaja ei itse tule kysyneeksi, eikä tätä pidetä salaamisena. Kuitenkaan verotarkastajalle ei saa antaa väärää tietoa ja näin johtaa tätä harhaan. Tiedon salaamiseen voi syyllistyä vain verotusta varten annettavan ilmoituksen yhteydessä, ja näin ollen väärän tiedon antaminen katsotaankin salaamista laajemmaksi tekotavaksi. (Lappi-Seppälä ym. 2013.)

Rikoslain 29. luvun 1. §:n 3 kohdassa säädetään niin sanotusta passiivisesta veropetoksesta. Kyseistä termiä ei laissa käytetä, mutta se tarkoittaa veroilmoitusten antamatta jättämistä kokonaan. Ennen passiivisen

veropetoksen saattoi tehdä niin, että jätti ilmoitukset tekemättä ja jälkiverotusuhan ajan pakoili viranomaisia. Tätä pidettiin veropetossäännöksen ongelmana. Hallituksen esityksessä 16/1997 vp ehdotettiin, että rikoslain 29. luvun 1. §:ään tehdään sellainen muutos, että tekotapaluetteloon täydennetään myös velvollisuuden laiminlyöminen. Laki astui voimaan vuonna 1998, ja tämän jälkeen rangaistavaksi tuli myös ilmoittamis- tai muun velvollisuuden laiminlyönti. (Lappi-Seppälä ym. 2013.)

Veropetoksen törkeästä muodosta säädetään rikoslain 29. luvun 2. §:ssä niin, että veropetoksesta törkeän tekee huomattavan taloudellisen edun tavoittelu tai erityinen suunnitelmallisuus rikosta tehtäessä. Lisäksi veropetoksen on oltava kokonaisuutena arvostellen törkeä. Törkeästä veropetoksesta voidaan tuomita vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään neljäksi vuodeksi vankeuteen. Lievästä muodosta säädetään rikoslain 29. luvun 3. §:ssä niin, että veropetos on lievä, jos edellä mainitut seikat sekä teko kokonaisuutena arvostellen ovat vähäisiä. Tästä tekijä voidaan tuomita sakkoon.

5.3 Luottamusaseman väärinkäyttö

Luottamusaseman väärinkäytöstä säädetään rikoslain 36. luvun 5. §:ssä seuraavasti: *Jos se, jonka tehtävänä on hoitaa toisen taloudellisia tai oikeudellisia asioita, väärinkäyttää luottamusasemaansa*

1) ryhtymällä sellaiseen toimeen, johon hänellä ei ole oikeutta, tai

2) jättämällä tehtävänsä kokonaan tai osaksi suorittamatta

ja siten aiheuttaa vahinkoa sille, jonka asioita hänen tulee hoitaa, hänet on tuomittava luottamusasemanväärinkäytöstä sakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi.

Laissa puhutaan henkilöstä, joka hoitaa toisen taloudellisia tai oikeudellisia asioita. Kyseessä on tilanne, jossa luottamusasemassa olevalla henkilöllä on päämies. Tärkeää on, että päämies voi luottaa hänen asioitaan hoitavaan henkilöön tai tahoon. Luottamusaseman väärinkäyttö tulee kysymykseen silloin, kun tällaisessa asemassa oleva henkilö käyttää valtaansa väärin joko tekemällä oikeudettomia toimia tai laiminlyö tehtävänsä ja siten aiheuttaa päämiehelleen vahinkoa. Päämiehenä voi olla henkilö tai yhteisö. Säännös

koskee kaikkia niitä, joilla on oikeus tai velvollisuus hoitaa toisen asioita. Luottamusasemassa voi olla esimerkiksi edunvalvoja, yrityksen tai yhdistyksen hallituksen jäsenet tai asianajaja. Tietyissä tapauksissa myös työ- tai virkasuhteessa oleva henkilö voi olla luottamusasemassa. (Lappi-Seppälä ym. 2013.)

Luottamusaseman väärinkäytöstä rangaistaan vain, jos se on ollut tahallista. Tekijän tulee siis tietää, että hänen toimensa ovat luottamusaseman väärinkäyttöä. Tehtävienhoitajalla tulisi olla käsitys velvollisuuksistaan tai oikeuksistaan. Pelkkä toimivaltuuden ylittäminen ei vielä ole luottamusaseman väärinkäyttöä, vaan sen tulee olla nimenomaan tahallista. Tahallisuuden voivat poistaa esimerkiksi epäselvät toimivaltuudet tai sallitun toiminnan rajoista saatu puutteellinen tieto. (Lappi-Seppälä ym. 2013.)

5.4 Työeläkemaksuvakuutuspetos

Työeläkemaksuvakuutuspetoksesta säädetään rikoslain 29. luvun 4. §:ssä. Tämä säädös koskee työnantajaa tai tämän edustajaa, ja laissa säädetään seuraavasti: *Työnantaja tai tämän edustaja, joka*

1) laiminlyömällä työntekijän eläkelain (395/2006) mukaisen vakuuttamisvelvollisuuden tai muun työntekijän eläkelaisissa tarkoitetun ilmoitusvelvollisuuden,

2) antamalla työntekijän eläkelain mukaista tehtävää hoitavalle työntekijän eläkelain mukaan tarvittavan, vakuutusmaksuun tai eläkkeistä aiheutuvien kulujen jakamiseen vaikuttavan tiedon virheellisenä tai kieltäytymällä antamasta tässä kohdassa mainittuja tietoja tai

3) jättämällä työntekijältä perimänsä työntekijän työeläkevakuutusmaksun tilittämättä työntekijän eläkelain mukaiselle eläkevakuutusta hoitavalle eläkelaitokselle

aiheuttaa tai yrittää aiheuttaa työeläkevakuutusmaksun määräämättä jättämisen, sen määräämisen liian alhaisena tai sen aiheettoman palauttamisen, on tuomittava työeläkevakuutusmaksupetoksesta sakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi.

Kun 1 momentissa tarkoitettu teko on kokonaisuutena arvostellen vähäinen, siitä voidaan jättää ilmoitus tekemättä, syyte ajamatta tai rangaistus tuomitsematta, jos vakuutusmaksun korotus harkitaan riittäväksi seuraamukseksi.

Säädös on suhteellisen tuore, se astui voimaan vuonna 2007. Koska työeläkemaksuvakuutuspetos muistuttaa esimerkiksi veropetosta, näitä on hankala erottaa tunnusmerkistöltään toisistaan.

Työeläkemaksuvakuutuspetokselle on tyypillistä, että se tulee ilmi viiveellä ja esitutkinta vaatii aikaa. Kyseinen petos toteutetaan yleisimmin laiminlyömällä vakuuttamis- ja ilmoitusvelvollisuus ja tästä säädetään rikoslain 29. luvun 4. §:n 1 kohdassa. Vaikka työnantaja olisi täyttänytkin edellä mainitut velvollisuutensa, on hänen edelleen kuitenkin ilmoitettava eläkevakuutuslaitokselle maksamiensa palkkojen määrä. Kyseisen petoksen tunnusmerkistö täyttyy silloinkin, jos työnantaja jättää ilmoittamatta nämä tiedot. Näin eläkevakuutuslaitos ei saa kaikkia tarvitsemiaan tietoja maksuunpanopäätöstä varten. Tällaista esiintyy niin sanotuissa harmaan talouden yrityksissä, ja yleisimpänä petoksen tekemuotona on passiivinen veropetos. Sen lisäksi, että työnantajalla on vakuuttamis- ja ilmoitusvelvollisuus, hän ei myöskään saa antaa vääriä tietoja, mihin viitataan rikoslain 29. luvun 4. §:n 2 kohdassa ja 3 kohdassa säädetään, ettei hän saa eläkevakuutuslaitokselle jättää tilittämättä työntekijältä perittyjä työeläkevakuutusmaksuja. (Lappi-Seppälä ym. 2013.)

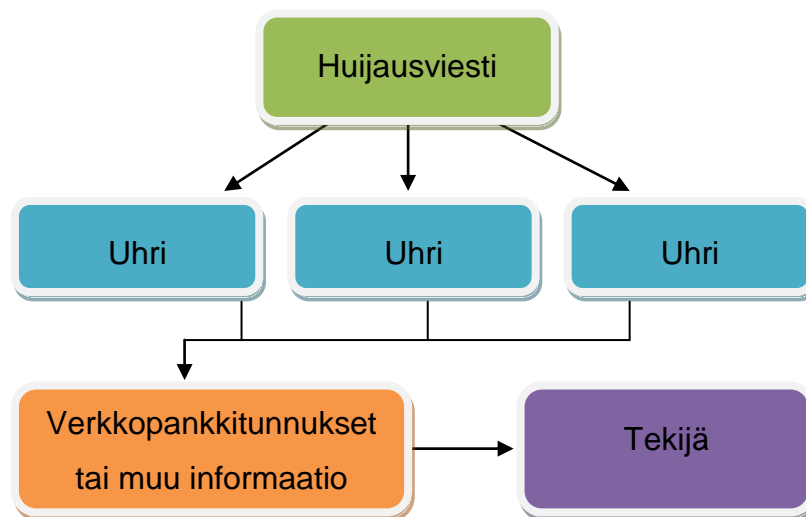
Työeläkevakuutusmaksupetos katsotaan törkeäksi samoin perustein kuin veropetoksen törkeä muoto ja siitä säädetään rikoslain 29. luvun 4. b §:ssä. Rikoksella on täytynyt tavoitella huomattavaa taloudellista hyötyä, tai tekoon on täytynyt käyttää erityistä suunnitelmallisuutta, sekä teon tulee olla myös kokonaisuutena arvostellen törkeä. Tällaisesta törkeästä petoksesta tekijä voidaan tuomita vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään neljäksi vuodeksi vankeuteen.

Kun olemme saaneet määriteltä petoksen eri muodot sekä selkiytettyä eri petostyyppien avulla petosta rikoksena, pääsemme paneutumaan

opinnäytetyöni aiheeseen eli nettipetoksiin. Tässä luvussa on tarkoitus tutkia, mitä tietoa nettipetoksista yleisesti löytyy. Rikoslaki ei tunne nettipetoksen käsitettä, vaikka lakiin on määritelty muita petostyypppejä, joita käsittelin edellisessä kappaleessa. Nettipetos sanana ei anna kovinkaan tarkkaa kuvaa siitä, mitä nettipetos rikoksena tarkoittaa. Sana kuitenkin viittaa siihen, että petoksen toteuttamisessa on käytetty hyväksi internetiä. Nettipetokset voivat olla internetissä osto- ja myyntipalveluiden kautta tehtyjä petoksia tai esimerkiksi niin sanottuja huijausviestejä.

Huijausviesti

Helsingin Sanomien internetsivuilta löytyvässä artikkelissa puhutaan nettipetosten ennätysmiehestä. Petoksia toteutettiin huijausviestien muodossa ja niitä lähetettiin Tullin, Postin ja perintäyritysten nimissä. Näin huijari sai käyttöönsä ihmisten pankkitunnuksia ja onnistui tekemään uhrien tileiltä rahasiirtoja sekä nostamaan pikaluottoja. Tekijä oli 24-vuotias. (Kerkelä 2015.) Petoksen tekeminen huijausviestillä on selvennetty kaaviossa 1.

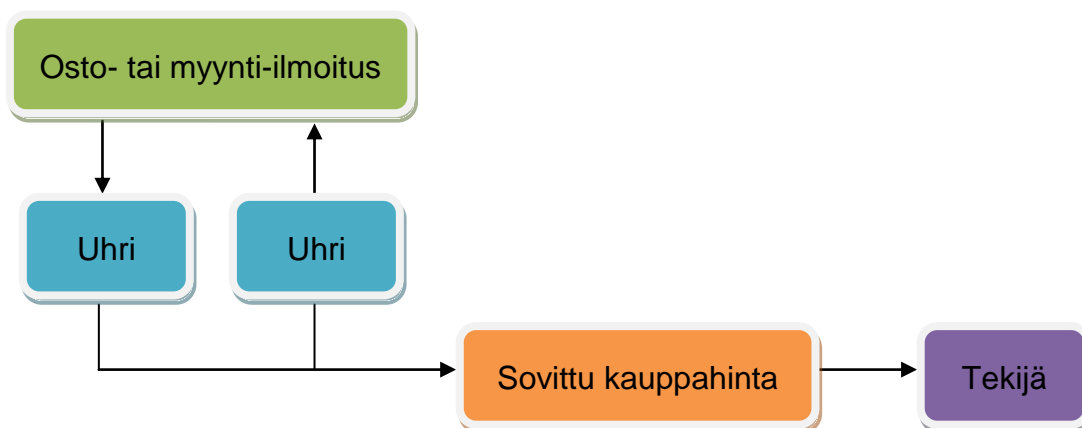
Kaavio 1. Petoksen tekeminen huijausviestillä

Tekijä luo huijausviestin jonkin yleisesti tunnetun ja luotetun tahon nimissä, esimerkiksi jonkin pankin. Viestissä tekijä pyytää uhria lähettämään, jostakin keksitystä syystä, vaikkapa omat verkkopankkitunnuksensa. Viestiin on jo laitettu se tapa, jolla uhri voi tekijälle lähettää tietonsa. Tämän jälkeen tekijä lähettää viestin uhrille esimerkiksi sähköpostilla, tekstiviestillä tai jopa postitse.

Erehdytetty uhri uskoo viestiin ja lähettää tekijälle vastauksena tämän pyytämät tiedot.

Osto- ja myyntihuijaus

Toisenlaisesta nettipetoksesta löytyi esimerkki Iltalehden internetsivuilta. Artikkelin on vuodelta 2013, ja tekijän sanotaan olevan 21-vuotias. Häntä syytetään artikkelin mukaan yli 250 rikoksesta, joista valtaosa on nettipetoksia. Tässä tapauksessa nettipetoksella tarkoitetaan internetin huutokauppapalstoilla myytyä olematonta tavaraa. Uhrit ovat lähettäneet rahaa tuotteesta tekijälle, mutta eivät koskaan saaneet maksamaansa tuotetta. Tekijällä oli tilillään myös huijauksia, joita oli tehty toisten henkilötiedoilla. Henkilötiedot tekijä oli saanut haltuunsa anastetuista ajokorteista, joiden avulla oli saatu haltuun mm. puhelimia ja tietokoneita. (Lassi 2013.) Osto- ja myyntihuijauksia on monenlaisia, mutta käytännössä ne noudattavat samankaltaista kaavaa, joka on selvennetty kaaviossa 2.

Kaavio 2. Osto- ja myyntihuijauksen toteuttaminen

Tekijä luo myynti-ilmoituksen tai ottaa yhteyttä uhrin tekemään ostoilmoitukseen. Molemmissa tapauksissa rikoksentekijän tarkoituksena on saada uhri maksamaan hänelle, kyse on siis rahasta eikä tavarasta. Mahdollisesti uhri pyytää nähdä tuotteesta kuvia, jotka tekijän on helppo ladata vaikkapa netistä. Sitten sovitaan kauppahinnasta, jonka uhri suorittaa tekijälle tietämättä, ettei koskaan saa maksamaansa tuotetta.

Poliisin ohjeet

Poliisi on antanut ohjeita nettipetoksen välttämiseen YLE:n internetsivuilta löytyvässä artikkelissa. Ohjeet auttavat erityisesti osto- ja myyntitapauksissa. Artikkelissa on poliisin huomautus myös siitä, että kuluttajansuojalaki ei koske yksityisten henkilöiden välistä kaupankäyntiä. Artikkelin mukaan huijauksia tapahtuu molempiin suuntiin: tavarasta annetaan maksu eikä tavaraa ikinä saada tai lähetetään tavara, josta ei ikinä saada maksua. Artikkelissa neuvotaan vaatimaan myyjää lähettämään tavara posti- tai matkahuoltoennakolla ja tarkastusoikeudella. Hyvänä huomiona on tuotu esille myös se, että varastetun tavaran ostaja voi syyllistyä myös kätkemisrikokseen. (Seppälä 2015.)

7 NETTIPETOSJUTUT KYMENLAAKSON KÄRÄJÄOIKEUDESSA

Kaikkia nettipetostapauksia ei käsitellä käräjäoikeudessa, vaan osa käsitellään rangaistusmääräysmenettelyssä. Tällaisessa menettelyssä edellytyksenä on, että asianomistaja on antanut siihen suostumuksensa ja vastaaja ei vastusta rangaistusmääräysmenettelyä. (Laki rangaistusmääräysmenettelystä 26.7.1993/692). Tässä kappaleessa käsitelen Kymenlaakson käräjäoikeuden Kouvolan kanslian nettipetosjutut vuosilta 2014–2015. Tapauksia oli yhteensä 17 kappaletta. Näitä tapauksia yhdistää se, että petoksen toteuttamiseen on käytetty internetiä. Muutoin tapaukset poikkeavat toisistaan, ainakin jossain määrin. Petoksien tekijät jakaantuivat melko tasaisesti sekä miehiin että naisiin. Huomattavissa oli, että tekijöistä naiset olivat keskimäärin nuorempia kuin miehet. Tietenkään tämä ei anna mitään virallista tietoa nettipetosten tekijöistä, koska otanta on niin pieni.

Tapaukset olen jakanut ensin toteutustapojen mukaan. Näissä tapauksissa toteutustapoja oli kolme erilaista, ja niistä kerron lisää tekstissä myöhempänä, jossa kohdin käyn Kymenlaakson käräjäoikeuden tuomiot lävitse. Tapausten joukossa ei ollut yhtään törkeää petosta, vaan ainoastaan petoksia ja lieviä petoksia. Petosten toteutustavoissa oli joitakin yhtäläisyyksiä, ja selkeästi tietyt tekijät olivat mieltyneet tietynlaisiin tekotapoihin. Osassa tuomioita vastaaja tuomittiin myös muista kuin petosrikoksista. Näin ollen tuomioita ei voi suoraan verrata keskenään.

Tapauksia oli siis 17 kappaletta ja tekijöitä 16 kappaletta. Kahdessa tapauksessa tekijänä oli sama henkilö. Näistä 16 tekijästä erottui kaksi naista ja yksi mies heidän suuren rikosmääränsä takia. Toinen naisista oli tuomittu 28 petoksesta ja toinen naisista peräti 43 petoksesta. Mieshenkilöllä oli samana vuonna, alle kahden kuukauden välein kaksi eri oikeuden käsittelyä. Yhteensä näissä kahdessa jutussa hänet tuomittiin 52 petoksesta ja kolmesta petoksen yrityksestä.

Nettipetosten toteutustapoja oli useampi. Oikeustapauksista yhdeksässä käytettiin jonkun toisen henkilötietoja tavaroiden tilaamiseen tai luoton hankintaan. Seitsemässä tapauksessa myytiin sellaista tavaraa, jota ei ollut olemassa tai jota vastaaja ei ostajalle maksusta huolimatta toimittanut. Yhdessä tapauksessa vastaaja oli itse jättänyt myynti-ilmoituksen, jonka johdosta asianomistajat olivat ottaneet vastaajaan yhteyttä. Koska toteutustapoja oli useampi, tapaukset voitiin jakaa sen mukaan omiin luokkiinsa: verkkokaupasta tilaaminen, osto- ja myyntipalstan käyttö sekä nettihuutokaupan käyttö.

7.1 Verkkokaupasta tilaaminen

Huijauksia verkkokaupasta tilaamalla toteutettiin pääsääntöisesti toisen henkilötietoja käyttämällä. Petoksen tekijä on saanut jollakin tavalla käyttöönsä sivullisen henkilön henkilötiedot. Näitä henkilötietoja hyväksikäyttämällä petoksen tekijä on tehnyt tilauksen internetissä. Tilauksen toimitustavaksi tekijä on usein valinnut postin, josta hän on saanut tilauksen noudettua esimerkiksi väärennetyllä valtakirjalla. Tekijä on erehdyttänyt useissa tapauksissa myös rahoitusyhtiötä valitsemalla maksutavaksi laskun. Rahoitusyhtiö on perinyt maksua siltä, jonka henkilötietoja huijauksessa on käytetty. Tällaisessa huijauksessa usein kyse on tavaroiden saamisesta erehdyttämällä ja myymisestä eteenpäin.

Ensimmäisessä Kymenlaakson käräjäoikeuden tapauksessa vastaaja syyllistyi kahteen petokseen. Ensimmäisessä petoksessa hän oli käyttänyt toisen henkilön henkilötietoja ja tehnyt tilauksen Zalando ja erehdyttänyt Zalando GmbH:n edustajaa postittamaan vastaajalle vaatteita 339,65 euron arvosta. Tilauksen johdosta yritys on lähettänyt laskun henkilölle, jonka tietoja

tilaamiseen oli käytetty. Toisessa petoksessa vastaaja oli toiminut samalla tavalla kuin ensimmäisessä ja erehdyttänyt Zalandon postittamaan hänelle 362,55 euron arvosta vaatteita, pyyhkeitä ja lakanan. Koska petoksien tekemiseen oli käytetty sivullisen henkilön tietoja, petokset eivät olleet kokonaisuutena arvostellen vähäisiä. Vastaajalle tuomittiin petoksista yhteisenä rangaistuksena 40 päiväsakkoa (á 6,00 euroa), yhteensä 240,00 euroa. Vastaaja tuomittiin myös korvaamaan Zalando GmbH:lle maksamattomista tuotteista 702,20 euroa. Tuomio on lainvoimainen. (Kymenlaakson KO R 14/603.)

Seuraavassa Kymenlaakson käräjäoikeuden tapauksessa vastaajaa syytettiin yhdestä petoksesta. Vastaaja oli esiintynyt toisena henkilönä sekä salannut maksukyvyttömyytensä ja haluttomuutensa ja näin erehdyttänyt CDON Alandia AB:ta lähettämään hänelle Klarna AB:n Klarnatilin rahoituksella erinäisiä elektroniikkatuotteita yhteensä 898,60 euron arvosta. Vastaaja oli myynyt osan tavaroista eteenpäin, mutta osan poliisi oli saanut takavarikoitua ja palautettua omistajalle. Näin ollen vastaaja oli aiheuttanut Klarna AB:lle yhteensä 728,14 euron suuruisen vahingon. Vastaajalle tuomittiin petoksesta 40 päiväsakkoa (á 6,00 euroa), yhteensä 240,00 euroa. Lisäksi vastaaja tuomittiin maksamaan korvauksena Klarna AB:lle aiheuttamastaan taloudellisesta vahingosta 728,14 euroa viivästyskorkeineen. Tuomio on lainvoimainen. (Kymenlaakson KO R 15/737.)

Kolmannessa Kymenlaakson käräjäoikeuden tapauksessa vastaajaa syytettiin, muiden rikosten lisäksi, petoksen yrityksestä sekä petoksesta. Petoksen yrityksessä vastaaja oli tehnyt Kultajousi Oy:n tietokantaan tilihakemuksen käyttämällä toisen henkilön henkilötietoja. Näin vastaaja oli yrittänyt erehdyttää Resurs Bank Ab:ta myöntämään hänelle 1000 euron suuruisen luoton. Teon kuvauksessa käy ilmi, että petos jäi yritykseksi, koska tilin avaamista varten olisi vaadittu hakijan allekirjoitus. Lisäksi vastaaja oli soittanut Kultajousi Oy:n liikkeeseen neljä kertaa. Vastaajan tarkoituksena oli ollut ostaa väärennetyllä valtakirjalla toisen henkilön Kultajousi-tilille Tissot-merkkinen kello. Kelloa ei kuitenkaan myyty ilman Kultajousi-tilin haltijan läsnäoloa. Petoksessa vastaaja oli käyttänyt toisen henkilön tietoja tehdäkseen tilauksen internetissä ja näin erehdyttänyt Hobby Hallin edustajaa postittamaan vastaajalle television, kuluineen arvoltaan 547,45 euroa. Televisio oli luonnollisesti osoitettu toiselle henkilölle, mutta toimitettu

vastaajalle. Vastaajalle tuomittiin varkaudesta, väärennyksestä, petoksen yrityksestä ja petoksesta yhteisesti 60 päivää vankeutta. Lisäksi vastaaja tuomittiin korvaamaan, muiden korvausten lisäksi, Hobby Hallille television arvo ja kulusaatavat, yhteensä 547,45 euroa. Tuomio ei ollut lainvoimainen 8.7.2015. (Kymenlaakson KO R 15/917.)

Tapauksessa R 14/2028 vastaajaa syytettiin yhdestä petoksesta. Vastaaja oli käyttänyt omaa nimeään, mutta toisen henkilön henkilötunnusta tehdäkseen tilauksen Mail Order Finance GmbH:n sivuliike Klingelistä. Näin vastaaja oli erehdyttänyt yrityksen edustajaa postittamaan vastaajalle kolmella eri kerralla vaatteita ja kenkiä yhteensä 766,63 euron arvosta. Perintätoimisto on yrittänyt periä saataviaan asianosaiselta, jonka henkilötunnusta tilauksen tekemisessä käytettiin. Vastaajalle tuomittiin petoksesta 40 päiväsakkoa (á 6,00 euroa), yhteensä 240 euroa. Tapaus R 15/1354 oli samankaltainen kuin edellä mainittu. Vastaaja oli tilannut, toisen tietoja käyttäen, elektroniikkatuotteita CDON Alandia AB:ltä ja myynyt ne saatuaan eteenpäin. Samoin kuin tapauksessa R 15/737, vastaaja oli valinnut maksutavaksi Klarnatilin, jonka johdosta Klarna Oy:lle on aiheutunut 144,27 euron suuruinen taloudellinen vahinko. Vaikka tässä tapauksessa vahingon suuruus jäi melko pieneksi, tekoa ei voitu pitää vähäisenä toisen henkilötietojen käytön johdosta. Vastaajalle tuomittiin petoksesta 30 päiväsakkoa (á 6,00 euroa), yhteensä 180 euroa. Lisäksi vastaaja tuomittiin korvaamaan Klarna Oy:lle aiheutettu vahinko korkoineen. Tapauksessa R 15/65 vastaajaa syytettiin petoksesta ja väärennyksestä. Tässäkin tapauksessa vastaaja oli toisen henkilön tietoja käyttäen tehnyt kaksi tilausta Zalando SE:stä ja näin erehdyttänyt yritystä postittamaan vastaajalle vaatteita ja kengät arvoltaan 389,60 euroa. Tilauksia tehdessään vastaaja oli käyttänyt toisen henkilötietoja, mutta ilmoittanut oman puhelinnumerosa ja näin saanut tiedon tilauksen saapumisesta. Petoksen lisäksi vastaaja on väärentänyt valtakirjan lähetyksen noutamista varten, johon hän oli väärentänyt sen asianomaisen allekirjoituksen, jonka henkilötietoja vastaaja käytti tilauksen tekemiseen. Vastaajalle tuomittiin petoksesta ja väärennyksestä 50 päiväsakkoa (á 6,00 euroa), yhteensä 300 euroa. Lisäksi vastaaja tuomittiin korvaamaan Zalando SE:lle aiheutettu taloudellinen vahinko eli 389,60 euroa. Edellä mainitut tuomiot ovat lainvoimaisia. (Kymenlaakson KO R 14/2028; Kymenlaakson KO R 15/1354 & Kymenlaakson KO R 15/65.)

Seuraavassa Kymenlaakson käräjäoikeuden tapauksessa vastaajaa syytettiin peräti 20 petoksesta, yhdestä petoksen yrityksestä sekä huumausainerikoksesta. Tapauksessa oli asianomistajia kaikkiaan 22 kappaletta. Yhdessä syytekohtassa petos jäi yritykseksi siitä syystä, että se asianosainen, jonka henkilötietoja käytettiin, teki asiasta rikosilmoituksen saatuaan tilauksesta laskun. Kaikissa petoksissa vastaaja käytti toisen henkilön tietoja tehdäkseen tilauksia CDON Alandia AB:stä, JV Clothing Oy:n edustaja Strikeshopista tai Lenson Alandia AB:stä. Näin vastaaja erehdytti edellä mainittuja yrityksiä postittamaan hänelle mm. vaatteita, tietokoneita, matkapuhelimia, muita elektroniikkatuotteita, silmälaseja ja muuta tavaraa. Jokaisessa petoksessa vastaaja oli myynyt tuotteet eteenpäin, ne haltuunsa saatuaan. Petokset toteutettiin vajaan vuoden aikana. Toiminnallaan vastaaja aiheutti asianomistajille taloudellista vahinkoa eikä tekoja voitu pitää vähäisinä, johtuen toisten henkilöiden tietojen käyttämisestä ja tekojen suunnitelmallisuudesta. Vastaajalle tuomittiin 20 petoksesta, yhdestä petoksen yrityksestä sekä huumausainerikoksesta yhteisenä rangaistuksena kuusi kuukautta ehdollista vankeutta. Lisäksi hänet tuomittiin maksamaan asianomistajille aiheuttamansa taloudellinen vahinko korkoineen, yhteensä 3 501,80 euroa. Tuomio on lainvoimainen. (Kymenlaakson KO R 15/1068.)

Kymenlaakson käräjäoikeuden tapauksessa R 15/488 vastaajaa syytettiin 44 petoksesta, yhdestä petoksen yrityksestä, vaarallisen esineen hallussapidosta, toisen vahingoittamiseen soveltuvan esineen tai aineen hallussapidosta sekä murtovälineen hallussapidosta. Yhdessä syytekohtassa petos jäi yritykseksi, koska vastaaja ei ollut jostain syystä käynyt tilausta noutamassa ja se oli palautunut takaisin lähettäneelle yritykselle. Tässäkin tapauksessa vastaaja käytti jokaisessa petoksessa toisen henkilön tietoja ja teki tilauksia Zalando SE:stä, CDON Alandia AB:stä, Tretti AB Filial I Finlandista ja Lenson Alandia AB:sta. Eniten vastaaja teki tilauksia Zalando ja CDON:ista. Vastaaja erehdytti yrityksiä postittamaan hänelle vaatteita, elektroniikkaa, atk-tarvikkeita, tietokoneen osia, matkapuhelimia, työkaluja ja aurinkolaseja. Teollaan vastaaja aiheutti asianomistajille taloudellista vahinkoa eikä tekoa voitu henkilötietojen käyttämisen johdosta pitää vähäisenä. Jokaisessa petoksessa vastaaja myi tuotteet eteenpäin tilaushetkellä tiedossa olleelle ostajalle. Petokset toteutettiin reilun puolentoista vuoden aikana. Vastaajalle tuomittiin 44 petoksesta, yhdestä petoksen yrityksestä, yhdestä

vaarallisen esineen hallussapidosta, yhdestä toisen vahingoittamiseen soveltuvan esineen tai aineen hallussapidosta sekä yhdestä murtovälineen hallussapidosta yhteisenä rangaistuksena yhdeksän kuukautta ehdollista vankeutta. Hänen hallussaan olleet sähkölamautin ja tiirikkasarja tuomittiin valtiolle menetetyiksi. Vastaaja tuomittiin korvaamaan asianomistajille aiheutuneet taloudelliset vahingot ja muut korvaukset korkoineen, yhteensä 6 293,17 euroa. Tuomio on lainvoimainen. (Kymenlaakson KO R 15/488.)

Tässä Kymenlaakson käräjäoikeuden tapauksessa, R 15/873, vastaajana oli sama henkilö kuin edellisessä tapauksessa. Tällä kertaa häntä syytettiin kahdeksasta petoksesta, kahdesta petoksen yrityksestä, yhdestä varkaudesta, kolmesta kätkemisrikkomuksesta, yhdestä kätkemisrikoksesta, yhdestä huumausaineen käyttörikoksesta, yhdestä rattijuopumuksesta, yhdestä ajoneuvon kuljettamisesta oikeudetta ja yhdestä ampumaserikoksesta. Kahdessa syytekohtassa petos jäi yritykseksi, koska molemmissa tapauksissa asianosaiset saivat tilauksesta jollakin tavalla tiedon ennen sen toimittamista. Toisesta tilauksesta asianomistajalle tuli tilausvahvistuspyyntö ja hän sai näin tilauksen peruutettua. Toisessa tilauksessa asianomistaja sai tilauksesta saapumisilmoituksen, nouti tilauksen ja lähetti takaisin lähettäjälle. Samoin kuin edellisessä tapauksessa, vastaaja käytti jokaiseen petokseen toisen henkilön tietoja ja erehdytti yrityksiä lähettämään hänelle elektroniikkaa, matkapuhelimia ja myöntämään luottoa. Erehdytetyt yritykset ovat CDON Alandia AB, Anttila Oy, Ellos Finland Oy, Tretti AB Filial I Finland, E-ville.com Distribution Oy, Pugglepay ja Hong Kong Group Oy. Toisen henkilötietojen käyttämisen johdosta tekoa ei voitu pitää vähäisenä. Tässä tapauksessa vastaaja ei tietävästi myynyt saamiaan tuotteita eteenpäin. Nämä petokset toteutettiin reilun vuoden aikana. Vastaajalle tuomittiin aiemmin luetelluista rikoksista yhteisenä rangaistuksena viisi kuukautta ehdollista vankeutta. Vastaaja tuomittiin korvaamaan asianomistajille aiheutuneet taloudelliset vahingot ja muut korvaukset korkoineen, yhteensä 1 922,15 euroa. Tuomio on lainvoimainen. (Kymenlaakson KO R 15/873.)

7.2 Osto- ja myyntipalstan käyttö

Tällaisissa tapauksissa tekijä oli tehnyt internetin osto- ja myyntisivustolla ilmoituksen myynnissä olevasta tavarasta tai itse ottanut yhteyttä jätettyyn ostoilmoitukseen. Molemmissa tapauksissa asianomistaja erehdyttynä maksaa tavarasta sovitun summan. Summa on maksettu joko vastaajan hallinnoimalle tai muulle, hänen ilmoittamalleen pankkitilille. Vastaajalla ei kuitenkaan ole ollut kyseistä tuotetta hallussaan, eikä näin ollen edes aikomusta toimittaa tuotetta asianomistajalle. Tämän tyyppisessä huijauksessa on kyse rahan tavoittelusta erehdyttämällä.

Ensimmäisessä tämän tyyppisessä Kymenlaakson käräjäoikeuden tapauksessa vastaajaa syytettiin 43 eri petoksesta. Vastaaja toteutti petoksensa kahdella tavalla. Hän oli joko itse jättänyt Tori.fi-palveluun tai keltainenpörssi.fi-internetsivustolle myynti-ilmoituksen tai ottanut yhteyttä asianomistajien edellä mainittuihin paikkoihin jättämiin ostoilmoituksiin. Vastaaja on erehdyttänyt asianomistajia niin, että hän on ollut myymässä mm. lastenvaunuja ja -tarvikkeita ja erilaisia huonekaluja, vaikka hänellä ei ole todellisuudessa ollut kykyä tai aikomusta toimittaa myymiään tavaroita ostajille. Asianomistajat ovat erehdyttynä siirtäneet sovitun kauppahinnan tai käsirahan joko vastaajan ilmoittamalle ja hallinnoimalle pankkitilille tai vastaajan ilmoittamalle ja jonkun muun hallinnoimalle pankkitilille. Vastaaja on usein esiintynyt väärällä nimellä. Petokset toteutettiin noin kahdeksan kuukauden mittaisella ajanjaksolla. Tekojen lukuisuuden ja toistuvuuden johdosta tekoja ei ole voitu pitää vähäisinä ja vastaajan toiminnan on katsottu olevan ammattimaista. Vastaajalle tuomittiin yhteisenä rangaistuksen 43 petoksesta yhdeksän kuukautta vankeutta. Tähän sisältyi nyt täytäntöön pantavaksi määrätty jäännösrangaistus kuusi kuukautta. Vastaaja tuomittiin lisäksi korvaamaan asianomistajille aiheutuneet taloudelliset vahingot korkoineen, yhteensä 11 023,40 euroa. Tuomio on lainvoimainen. (Kymenlaakson KO R 14/957.)

Toisessa Kymenlaakson käräjäoikeuden tapauksessa, jossa käytettiin osto- tai myyntipalstaa, vastaajaa syytettiin 21 petoksesta. Vastaaja käytti tapauksessa petoksen tekopaikkana pääsääntöisesti osto- tai myyntipalstaa, mutta myös nettihuutokauppaa tai keskustelupalstoja. Ne petokset, joissa käytettiin osto- tai myyntipalstaa, toteutettiin jättämällä myynti-ilmoitus

palveluun ja sitä kautta erehdyttämällä asianomistajaa maksamaan vastaajalle tietokoneen osista ja muusta elektroniikasta. Vastaajalla ei ole todellisuudessa ollut aikomustakaan toimittaa maksettuja tavaroita. Tekoja ei ole voitu pitää vähäisinä, koska on katsottu, että tekojen suunnitelmallisuutta on osoittanut samankaltainen toistuvuus ja lukuisuus sekä monivaiheinen tekotapa. Petokset toteutettiin noin 10 kuukauden aikana. Vastaaja on itse katsonut syyllistyneensä vain lieviin petoksiin, koska hyöty ja vahinko ovat olleet vähäisiä, eikä toimintaa ole suunniteltu. Vastaajan mukaan syytä on ollut teon aikainen rahantarve. Petoksien vakavuutta arvioitaessa on päädytty siihen, että kolmessa syytekohtassa petoksia ei ole voitu pitää vähäisinä aiheutetun vahingon määrän johdosta. Näissä syytekohtassa aiheutetun vahingon määrä oli 500 euroa, 702,08 euroa ja 528 euroa. Näin ollen vastaajan katsottiin näissä syytekohtassa syyllistyneen petoksiin. Muissa syytekohtassa aiheutetun vahingon määrän katsottiin olevan vähäinen vahingon määrän jäädessä 60–364 euroon. Vastaajalle tuomittiin yhteisenä rangaistuksena kolmesta petoksesta ja 18 lievästä petoksesta kolme kuukautta ehdollista vankeutta. Lisäksi hänet tuomittiin korvaamaan asianomistajille aiheutuneet taloudelliset vahingot korkoineen 5441,58 euroa. Tuomio on lainvoimainen. (Kymenlaakson KO R 14/1820.)

7.3 Nettihuutokaupan ym. käyttö

Osassa tapauksia käytettiin hyväksi nettihuutokauppaa. Toteutustapa on samanlainen kuin osto- ja myyntipalstan avulla tehdyissä petoksissa. Huutokaupattavaksi on ilmoitettu tavaraa, jota ei ole ostajalle toimitettu tai jota ei ole ollut olemassakaan. Osassa tapauksia käytettiin hyväksi myös sosiaalista mediaa tai muita keskustelupalstoja. Näissäkin tapauksissa toimintatapa on ollut vastaavanlainen osto- ja myyntipalstan avulla toteutetuissa petoksissa. Tällaisissa petoksissa on myös ollut tarkoituksena erehdyttää uhri antamaan tekijälle rahaa oletettua vastiketta vastaan.

Ensimmäisessä Kymenlaakson käräjäoikeuden tapauksessa, jossa käytettiin internetin huutokauppaa, vastaajaa syytettiin kahdesta petoksesta. Molemmissa petoksissa vastaaja oli erehdyttänyt asianomistajia ostamaan tietokoneen internethuutokaupassa. Vastaajalla ei ole todellisuudessa ollut aikomustakaan toimittaa tietokonetta ja hän oli tehnyt kaupat samasta

tietokoneesta molempien asianomistajien kanssa. Petoksissa aiheutettiin 400 euron ja 820 euron suuruinen taloudellinen vahinko. Vastaajalle tuomittiin yhteisenä rangaistuksen kahdesta petoksesta 50 päiväsakkoa (á 6,00 euroa), yhteensä 300 euroa. Lisäksi vastaaja tuomittiin korvaamaan asianomistajille aiheutuneet taloudelliset vahingot, yhteensä 1 220 euroa. Tuomio on lainvoimainen. (Kymenlaakson KO R 14/646.)

Toisessa tapauksessa vastaajaa syytettiin kahdesta petoksesta. Vastaaja oli erehdyttänyt molemmissa petoksissa asianomistajia ostamaan internetin huutokaupassa traktorin. Ensimmäisessä petoksessa aiheutettiin 1 000 euron taloudellinen vahinko ja toisessa 3 000 euron taloudellinen vahinko. Vastaajalla ei kummassakaan petoksessa ole ollut myytävänä ollutta traktoria hallussaan, eikä näin ollen edes aikomusta sitä ostajille toimittaa. Vastaajalle tuomittiin yhteisenä rangaistuksena kahdesta petoksesta 60 päivää ehdollista vankeutta. Lisäksi vastaaja tuomittiin korvaamaan asianomistajille aiheutuneet taloudelliset vahingot korkoineen, yhteensä 4 000 euroa. Tuomio on lainvoimainen. (Kymenlaakson KO R 14/1382.)

Kolmannessa tapauksessa vastaaja on käyttänyt petoksien tekemiseen internethuutokauppaa, Tori.fi-palvelua, Ellos Finland Oy:n verkkokauppaa, Hobby Hallin verkkokauppaa sekä internetkeskustelua. Vastaajaa syytettiin yhdestä petoksen yrityksestä, yhdestä lievästä petoksesta ja viidestä petoksesta. Näiden lisäksi häntä syytettiin väärennyksestä, näpistyksestä ja lievästä vahingonteosta. Vastaaja oli käyttänyt Elloksen ja Hobby Hallin verkkokaupoista tilaamiseen toisen henkilön henkilötietoja tilataksaan pelikonsolin ja matkapuhelimen. Hobby Hallin tilausta ei ole toimitettu, joten teko on jäänyt yritykseksi. Tori.fi-palvelussa vastaaja oli jättänyt itse myynti-ilmoituksen, jossa hän myi matkapuhelinta, jota hänellä ei todellisuudessa ole ollut hallussaan. Internethuutokaupassa hän myi myös matkapuhelinta tai tietokonetta, jota hänellä ei todellisuudessa ole ollut. Lisäksi vastaaja oli käyttänyt petoksen tekemiseen internetkeskustelua, jossa hän on erehdyttänyt asianomistajaa web-kameran välityksellä niin, että vastaaja antoi ymmärtää siirtäneensä asianomistajan tilille 700 euroa. Tämän johdosta asianomistaja on puolestaan siirtänyt vastaajan tilille 700 euroa. Syyte petoksen yrityksestä hylättiin siitä syystä, että asia oli epäselvässä tilanteessa ratkaistava vastaajan eduksi. Asiaan liittyvä todistelu ei poissulkenut varteenotettavaa epäilyä siitä, että joku toinen olisi voinut tehdä tilauksen Hobby Hallista.

Vastaajalle tuomittiin yhteisenä rangaistuksena viidestä petoksesta, yhdestä lievästä petoksesta, väärennyksestä, näpistyksestä ja lievästä vahingonteosta 90 päiväsakkoa (á 6,00 euroa), yhteensä 540 euroa. Lisäksi vastaaja tuomittiin korvaamaan asianomistajille aiheutuneet taloudelliset vahingot korkoineen, yhteensä 3 283,90 euroa. Tuomio on lainvoimainen. (Kymenlaakson KO R 15/628.)

Neljännessä Kymenlaakson käräjäoikeuden tapauksessa vastaajaa syytettiin kahdesta petoksesta nuorena henkilönä. Vastaaja on teon tehdessään ollut 17-vuotias. Molemmissa petoksissa vastaaja käytti internethuutokauppaa, jonka avulla hän erehdytti asianomistajia ostamaan häneltä tablettitietokoneen jota hänellä ei todellisuudessa ollut hallussaan ja näin ollen ei aikomustakaan sitä toimittaa. Tapauksissa vastaaja aiheutti asianomistajille 510 ja 475 euron suuruiset taloudelliset vahingot. Vastaajalle tuomittiin yhteisenä rangaistuksena kahdesta petoksesta nuorena henkilönä 30 päiväsakkoa (á 6,00 euroa), yhteensä 180 euroa. Lisäksi vastaaja tuomittiin korvaamaan asianomistajille aiheutuneet taloudelliset vahingot, yhteensä 985 euroa. Tuomio on lainvoimainen. (Kymenlaakson KO R 15/1076.)

Viidennessä Kymenlaakson käräjäoikeuden tapauksessa vastaajaa syytettiin yhdestä petoksesta. Vastaaja oli internetin välityksellä erehdyttänyt asianomistajaa ostamaan traktorin peräkärryn. Vastaajalla ei todellisuudessa ole ollut peräkärriä hallussaan, eikä näin ollen aikomustakaan sitä asianomistajalle toimittaa. Asianomistajalle on aiheutunut teon seurauksena 3 000 euron suuruinen taloudellinen vahinko. Tässä tapauksessa asianomistajan tehtyä rikosilmoitus, vastaajan tilille siirretyt varat jäädytettiin ja asianomistaja sai ne takaisin. Vastaajalle tuomittiin petoksesta 30 päivää vankeutta. Tuomio on lainvoimainen. (Kymenlaakson KO R 14/2025.)

Viimeisessä Kymenlaakson käräjäoikeuden tapauksessa vastaajaa syytettiin 28 petoksesta. Petoksien toteuttamiseen vastaaja oli käyttänyt joko Facebook-sivustoa tai Tori.fi-palvelua. Facebookin välityksellä vastaaja on myynyt asianomistajille kynsienhoitotarvikkeita, sisustustavaroita, matkapuhelimia, puhelimen suojakuoria, rannekellon ja savipeikkoja. Tori.fi-palveluun vastaaja on jättänyt myynti-ilmoituksia, joissa hän on myynyt matkapuhelimen, säkkituolin, pelikonsoleita, kaiuttimia, kameran objektiivin, merkkikäsilaukun, kirjan, DVD-levyjä, kostutuspullon, maton, sikiön äänien kuuntelulaitteen ja

konsolipelin. Asianomistajat ovat erehdyttynä siirtäneet vastaajan tilille sovitut kauppahinnat. Jokaisessa petoksessa vastaaja on asianomistajien pyynnöstä toistuvasti luvannut toimittaa tuotteet asianomistajille. Mitään tuotteita vastaajalle ei todellisuudessa ole ollut hallussaan, eikä hänellä näin ollen ole ollut edes aikomusta toimittaa tuotteita asianomistajille. Vastaajalle tuomittiin 28 petoksesta kolme kuukautta ehdollista vankeutta. Lisäksi vastaaja tuomittiin korvaamaan asianomistajille aiheutuneet taloudelliset vahingot korkoineen, yhteensä 2 661,80 euroa. Tuomio on lainvoimainen. (Kymenlaakson KO R 15/1121.)

7.4 Tekopaikat

Sen lisäksi että jaottelin materiaalini toteutustapojen mukaan, selvitin myös, mitä tekopaikkoja rikoksilla oli ja mitkä näistä tekopaikoista olivat yleisimpiä. Tekopaikoilla tässä tarkoitetaan niitä internetsivustoja tai yhteisöjä, joita käyttämällä petoksen uhreja on erehdytetty. Suosittuja tekopaikkoja olivat erilaiset verkkokaupat, joiden kautta tilattiin tuotteita sivullisen henkilötietoja käyttäen. Tällaisia olivat esimerkiksi CDON Alandia AB:n verkkokauppa ja Zalando. Paljon käytettiin myös osto- ja myyntipalstoja petoksen toteuttamiseen. Näistä esimerkiksi Tori.fi-sivusto oli useammankin tekijän suosiossa. Tekopaikkana käytettiin myös Facebookia ja keskustelupalstaa. Päätin tutustua paremmin Zalandon ja CDON Alandia AB:n verkkokauppoihin sekä Tori.fi-sivustoon. Nämä kolme paikkaa nousivat esille tutkimistani tapauksista. Halusin selvittää, miksi nämä paikat olivat suosittuja tekopaikkoja.

Ensimmäisenä valitsin CDON-verkkokaupan. Kyseessä on eräänlainen verkkotavaratalo. Uudeksi asiakkaaksi rekisteröityminen ei ole hankalaa, mikä on tietysti yritystoiminnalle eduksi. Jos aikoisin tilata tästä yrityksestä toisen henkilötiedoilla tuotteita, siihen riittäisi pelkkä henkilötunnus. Kaiken muun voi keksiä omasta päästä. Henkilötunnuksen kokonaisuudessaan ilmoittamalla saa tästä verkkokaupasta tilauksen laskulle. (CDON-verkkokauppa. 2016.)

Zalando puolestaan myy kenkiä, laukkuja, vaatteita sekä asusteita pääsääntöisesti naisille. Tuotteita löytyy myös miehille ja lapsille. Zalandon verkkokaupassa on melko lailla yhtä helppoa rekisteröityä asiakkaaksi kuin CDON:issa, mutta Zalandolla ei kysytty edes henkilötunnusta tai

syntymäaika. Se huomattava ero Zalandon ja CDON:in välillä oli, että Zalandoilta ei saa ensimmäistä tilausta laskulle, kun taas CDON tarjoaa sitä automaattisesti. Zalando ilmoittaa tällaisen ominaisuuden olevan turvatoimenpide. (Zalando-verkkokauppa. 2016.)

Tori.fi on verkossa oleva kauppapaikka, joka on tarkoitettu kuluttajien väliselle kaupanteolle. Palvelussa ilmoitetaan myytävästä tai ostettavasta tuotteesta ilmaiseksi. Ilmoituksen jättäminen on helppoa, ja tiedot voi keksiä omasta päästään. Huomattavaa kuitenkin oli, että palvelusta löytyi erikseen turvallisuusvinkkejä kauppaa tekeville. (Tori.fi-verkkopalvelu. 2016.)

7.5 Petosten vakavuuden arviointi

Tuomioista oli mielenkiintoista huomata se, miten petosten vakavuutta oli arvioitu eli onko kyseessä ollut petos, lievä petos tai törkeä petos. Tapauksista yksikään ei ollut törkeä. Törkeän petoksen määritelmä käsittäisi erityisen tuntuvaan vahinkoon rahallisesti tai muutoin esimerkiksi toisen heikkoa asemaa hyväksi käyttäen. Muutamissa tapauksista istunnossa oli puheenjohtajana toiminut sama henkilö, mutta pääsääntöisesti tuomiot oli antanut eri henkilö.

Pääsääntöisesti tapauksien rikokset olivat petoksia. Tapauksissa vakavuuden arviointiin on vaikuttanut oikeudettoman hyödyn rahallinen määrä tai se, onko käytetty sivullisen henkilötietoja petoksen toteuttamiseen tai ovatko rikokset olleet usein toistuneita. Niitä rikoksia, jotka tuomittiin petoksina, oli tehty kolmella eri tavalla. Petoksissa oli käytetty sivullisen henkilön henkilötietoja, mutta aiheutettu rahallinen vahinko oli vähäinen, yleensä alle 400 euroa. Toisissa tapauksissa ei ollut käytetty sivullisen henkilötietoja, mutta aiheutettu rahallinen vahinko oli huomattava, yleensä yli 400 euroa. Kolmansissa tapauksissa ei välttämättä ollut käytetty sivullisen henkilön henkilötietoja eikä rahallisen hyödyn määrä ollut kovin suuri, mutta rikoksia oli tehty toistuvasti ja tämä vaikutti vakavuuden arviointiin. Muutamassa tapauksessa aiheutetun vahingon rahallinen määrä oli muutamissa tuhansissa euroissa, mutta rikokset eivät kuitenkaan täyttäneet törkeän tunnusmerkkejä. Niissä tapauksissa vahingon määrän olisi pitänyt olla rahallisesti suurempi tai teon muutoin, kokonaisuutena arvostellen, törkeämpi.

Petoksen yritys

Petoksista muutamat ovat jääneet pelkiksi yrityksiksi. Yleensä kyseessä on ollut sellainen henkilö, joka on tuomittu myös useista muista petoksista. Näissä petoksissa, jotka ovat jääneet yritykseksi, on kaikissa käytetty sivullisen henkilön henkilötietoja. Yhdessä tapauksessa tekijä ei ole yksinkertaisesti noutanut postiin tullutta pakettia ja se on palautunut lähettäjälle ja näin ollen jäänyt yritykseksi. Toisissa tapauksissa se henkilö, jonka henkilötietoja on käytetty, on saanut asiasta tietoa esimerkiksi tilausvahvistuksen tai saapuneen laskun johdosta ja toiminut asianmukaisesti esimerkiksi peruuttamalla tilauksen tai ottamalla poliisiin yhteyttä. Yhdessä tapauksessa se henkilö, jonka henkilötietoja oli käytetty, oli saanut tilauksesta saapumisilmoituksen, jonka johdosta hän oli käynyt noutamassa tuotteet ja palauttanut lähettäjälle.

8 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA

Opinnäytetyön tarkoituksena oli tutkia, millä tavalla niitä nettipetoksia on toteutettu, joita on käsitelty Kymenlaakson käräjäoikeuden Kouvolan kansliassa vuosina 2014–2015. Näitä petoksia yhdisti se tekijä, että kaikki oli tehty jollakin tavalla internetiä hyväksi käyttäen. Apuna petosten toteuttamisessa käytettiin verkkokauppaa, verkkohuutokauppaa, keskustelupalstaa, osto- ja myyntipalstoja ja jopa Facebookia.

Nettipetoksia ei vielä ole tutkittu kovinkaan paljoa, koska kyseessä on melko uusi ilmiö. Materiaalia kuitenkin riittää, ja aiheena nettipetokset on ajankohtainen. Omassa tutkimuksessani käytin vain käräjäoikeuden tuomioita. Nettipetoksista voisi tutkia esimerkiksi sitä, millä tavoin petoksen tekijän haltuun joutuu sivullisten henkilöiden tietoja, joita käytetään hyväksi petoksen toteuttamisessa. Tätä varten tutkija voisi haastatella petoksen tekijöitä ja käydä lävitse esitutkimateriaalia. Aiheesta saisi myös tutkimuksen siitä, ketkä nettipetoksia tekevät. Tutkimuksen saisi aikaiseksi tutkimalla tekijöiden sukupuoli- ja ikäjakaumaa sekä koulutus- ja sosiaalista taustaa. Erittäin mielenkiintoista olisi ollut myös vertailla rikoksista annettuja tuomioita keskenään. Se ei kuitenkaan ollut mahdollista, koska aineistoni eri

tapauksissa oli vastaajia tuomittu myös muista rikoksista, kuten varkaus, ampuma-aserikos ja rattijuopumus.

Joissakin tutkimissani petoksissa käytettiin toisen henkilön henkilötietoja. Tapauksessa R 15/917 tuomion perusteluista selviää, kuinka toisen henkilötiedot olivat joutuneet ulkopuolisen haltuun. Tapauksessa vastaaja oli murtautunut asianomistajan äidin kahteen lukittuun vinttikomeroon. Vastaaja ja asianomistajan äiti asuivat samassa kerrostalossa. Vastaaja sai anastettua vinttikomeroista, muiden tavaroiden lisäksi, asianomistajan vanhentuneen passin. Näin tiedot joutuivat ulkopuolisen haltuun. Muiden tapausten tuomioista, joissa käytettiin toisen henkilötietoja, ei selvinnyt, miten henkilötiedot olivat vastaajien haltuun joutuneet.

Eniten petoksia tehtiin käyttämällä erilaisia osto- ja myyntipalstoja. Tällaisten palveluiden käyttö johtuu luultavasti niiden käytön helppoudesta. Suosituin tekopaikka oli Tori.fi-palvelu. Tässä palvelussa ilmoittaminen on ilmaista ja helppoa, palvelu on suosittu sekä ostajien että myyjien keskuudessa. Se, että Tori.fi-palvelu oli yleisin tekopaikkana, johtuu siitä, että yksittäiset petoksen tekijät tekivät useita kymmeniä petoksia hyväksi käyttäen tätä palvelua. Petoksen tekeminen käyttäen osto- tai myyntipalstaa toteutetaan jättämällä itse myynti-ilmoitus tavarasta tai tuotteesta tai vaihtoehtoisesti otetaan yhteyttä uhrin jättämään ostoilmoitukseen. Joka tapauksessa raha liikkuu aina tekijän suuntaan ja uhri jää ilman maksamaansa tuotetta tai tavaraa.

Tutkimuksessani kävi ilmi, että nettipetoksia tehdään käyttämällä toisen henkilön henkilötietoja tavaroiden tilaamiseen internetistä tai myymällä olemassa olematonta tavaraa käyttäen hyväksi osto- ja myyntipalveluita, keskustelupalstoja, Facebookia tai internethuutokauppaa. Tapauksen R 15/917 tuomiosta kävi ilmi, että toisen henkilön tietoja on joutunut ulkopuolisen haltuun niin, että vanhentunut passi oli anastettu vinttikomerosta.

Jotta ehkäistäisiin tietojen joutumista väärille henkilöille, suosittelen jokaista säilyttämään tietoja ja asiakirjoja asianmukaisesti, kuten kotona varmassa paikassa. Tällainen paikka voisi hyvin olla esimerkiksi kassakaappi tai muu lukollinen säilytystila. Lisäksi tietojen joutumista ulkopuolisille voi ehkäistä hävittämällä huolellisesti esimerkiksi silppuamalla tai polttamalla sellaiset asiakirjat, jotka ovat tarpeettomia ja joissa on sinun tietojasi.

Kun käyt kauppaa tavarasta osto- tai myyntipalstalla, keskustelupalstalla, Facebookissa tai internethuutokaupassa, sinun kannattaa sopia myyjän kanssa esimerkiksi postiennakon käytöstä. Postiennakossa paketti luovutetaan ostajalle vasta silloin, kun ostaja on maksanut postiennakossa määrätyn summan (Posti 2016). Tämä takaa ensisijaisesti myyjän turvallisuuden myyntitilanteessa, mutta ehkäisee myös ostajan rahojen joutumista myyjälle ilman vastiketta.

LÄHTEET

CDON -verkkokauppa. 2016. Saatavissa: <http://cdon.fi/> [viitattu 24.4.2016].

Hallituksen esitys 23/1972.

Hallituksen esitys 16/1997 vp.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2010. Tutki ja kirjoita. 15. painos. Helsinki: Tammi.

Kananen, J. 2014. Laadullinen tutkimus opinnäytetyönä. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu.

Kananen, J. 2010. Opinnäytetyön kirjoittamisen käytännön opas. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu.

Kerkelä, L. 2015. Nettipetosten ennätysmies tuomittiin jälleen – oikeus määräsi ankarimman mahdollisen rangaistuksen. Helsingin sanomat 10.4.2015. Saatavissa: <http://www.hs.fi/kotimaa/a1428632621636> [viitattu 17.10.2015].

KKO 2015:52. Saatavissa: <http://www.edilex.fi/kko/ennakkoratkaisut/20150052>. [viitattu 17.10.2015].

Kouvolan HO 08.12.2009 1207.

Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutti. 2015. Rikollisuustilanne 2014. Helsingin yliopisto.

Kymenlaakson KO R 14/603.

Kymenlaakson KO R 14/646.

Kymenlaakson KO R 14/957.

Kymenlaakson KO R 14/1382.

Kymenlaakson KO R 14/1820.

Kymenlaakson KO R 14/2025.

Kymenlaakson KO R 14/2028.

Kymenlaakson KO R 15/65.

Kymenlaakson KO R 15/488.

Kymenlaakson KO R 15/628.

Kymenlaakson KO R 15/737.

Kymenlaakson KO R 15/873.

Kymenlaakson KO R 15/917.

Kymenlaakson KO R 15/1068.

Kymenlaakson KO R 15/1076.

Kymenlaakson KO R 15/1121.

Kymenlaakson KO R 15/1354.

Laki rangaistusmääräysmenettelystä 26.7.1993/692.

Lappi-Seppälä, T., Hakamies, K., Koskinen, P., Majanen, M., Melander, S., Nuotio, K., Nuutila, A-M., Ojala, T. & Rautio, I. 2013. Rikosoikeus. Helsinki: Talentum Media Oy. Saatavissa: [http://fokus.talentum.fi.xhalax-ng.kyamk.fi:2048/teos/GAIBCXJTBF#kohta:RIKOSOIKEUS\(\(20\)](http://fokus.talentum.fi.xhalax-ng.kyamk.fi:2048/teos/GAIBCXJTBF#kohta:RIKOSOIKEUS((20)) [viitattu 17.10.2015].

Lassi, T. 2013. Nuori mies tehtaili satoja nettipetoksia. Iltalehti 11.3.2013. Saatavissa: http://www.iltalehti.fi/uutiset/2013031116770381_uu.shtml [viitattu 17.10.2015].

Metsämuuronen, J. 2006. Laadullisen tutkimuksen perusteet. Teoksessa Laadullisen tutkimuksen käsikirja, toim. Metsämuuronen, J., 83. Jyväskylä: Gummerus Oy.

Perustuslaki 11.6.1999/731.

Posti. 2016. Postiennakko. Saatavissa: <http://www.posti.fi/henkiloasiakkaat/paketit/lisapalvelut/postiennakko.html> [viitattu 29.4.2016].

Rikoslaki 19.12.1889/39.

Seppälä, A. 2015. Poliisi: Näin vältät nettipetoksen. YLE 31.3.2015. Saatavissa: http://yle.fi/uutiset/poliisi_nain_valtat_nettipetoksen/7901145 [viitattu 17.10.2015].

Tori.fi -verkkopalvelu. 2016. Saatavissa: <http://www.tori.fi/> [viitattu 24.4.2016].

Yhdenvertaisuuslaki 30.12.2014/1325.

Zalando -verkkokauppa. 2016. Saatavissa: <https://www.zalando.fi/> [viitattu 24.4.2016].